

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
та соціальних питань і розвитку
Львівського національного університету
імені Івана Франка доц. Лозинський М.В.

«___» _____ 20 __ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ЛІДЕРА У РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

галузь знань **08 «Право»**
спеціальність **081 «Право»**
освітньо-професійна програма ОС Магістр
спеціалізація **«Організаційно-правове забезпечення органів публічної влади»**
дисципліна вільного вибору студента
юридичний факультет

Львів – 2018 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Роль державного лідера у розвитку суспільства і держави» для студентів за галуззю знань 08 «Право», спеціальністю 081 «Право» у межах освітньо-професійної програми ОС Магістр, 2018.

Розробник:

Гураль Павло Федорович, завідувач кафедри конституційного права, доктор юридичних наук, професор

*Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного права
юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.)*

**Завідувач кафедри
конституційного права _____ д.ю.н., проф. П.Ф. Гураль**

«___» _____ 2018 р.

Схвалено Вченою радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» у межах освітньо-професійної програми ОС Магістр)

Протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р.

«___» _____ 2018 р. **Голова _____ д.ю.н., проф В.М. Бурдін**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

найменування показників	галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право»	дисципліна вільного вибору студента	
		рік підготовки:	
загальна кількість годин 90	Освітньо-професійна програма ОС Магістр	1	1
		Семестр	
тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійна програма ОС Магістр	2-й	2-й
		Лекцій	
		16	6
		практичні (семінарські)	
		16	6
		Лабораторні	
		-	-
		самостійна робота	
		58	78
		ІНДЗ:	
вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 1:1,8; для заочної форми навчання 1:6,5.

Мова навчання: українська

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: вивчення ролі державних лідерів світу та України у розвитку суспільства і держави.

Завданнями: є вивчення ролі державних лідерів Київської Русі, козацько-гетьманської держави, періоду визвольних змагань 1917-1920 рр., періоду світової кризи 30-х років та другої світової війни, післявоєнного періоду та новітнього етапу розвитку Української держави.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: загальну характеристику політичної діяльності державних лідерів Київської Русі, козацько-гетьманської держави, періоду визвольних змагань 1917-1920 рр. новітнього етапу розвитку Української держави, а також лідерів розвинених конституційних держав у ХХ столітті;

уміти: логічно та послідовно викласти засвоєний ним матеріал, аналізувати та виокремлювати лідерські якості державних діячів світового та національного масштабу, робити самостійні науково обґрунтовані висновки та узагальнення, аргументовано відстоювати свою позицію.

•

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ ТА ЇЇ РОЛЬ У МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Теорії еліти як пізнання політичної дійсності. Завдання теорії еліти. Закони теорії еліти та їх засновники. (Вільфредо Парето, Роберт Міхельсон, Іван Варзар, В`ячеслав Липинський, Джовені Віко, Карн Ренер. Головні суперечності теорій еліти. Різновиди теорій еліт.

ТЕМА 2. ДЕРЖАВНІ ЛІДЕРИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ З РОЗВИТКУ РУСЬКОЇ (УКРАЇНСЬКОЇ) ДЕРЖАВНОСТІ

Володимир Великий (960/963 - 15 липня 1015). Діяльність щодо розширення і зміцнення держави. Початок Християнізації Київської Русі та встановлення Київської митрополії Константинопольського патріархату. Приєднання до Київської держави земель: в`ятичів, радимичів, білих хорватів. Карбування власної монети, Будівництво Десятинної церкви, встановлення тризуба, як символу держави. Початок роботи з розвитку культури і освіти в державі.

Ярослав Мудрий (1019 – 1054), для зміцнення влади і державі та впорядкування правових і соціальних відносин громадян укладено Збірник законів – « Правду Ярослава», яка була найдавнішою частиною законів руського права – Руської правди. За його правління засновано перші монастирі на Русі, при Софіївському соборі заснував школу і бібліотеку. Київська Русь була великою і могутньою державою.

Володимир Мономах (1053 – 19 травня 1125) провів велику організаційну діяльність щодо об`єднання інших князів у боротьбі з половцями. Він увійшов в історію також як видатний просвітник. За його правління розвивалося малярство та письменство. Значною працею, яку він написав власноруч є « Повчання дітям» 118 р., яка базується на положеннях про добро, гідність та справедливість. Куланбурним спадком великого князя є укладена за його ініціативою « Повість временних літ».

ТЕМА 3. ДЕРЖАВНІ ЛІДЕРИ КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ СПРЯМОВАНА НА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ВІД ЧУЖОЗЕМНИХ ЗАГАРБНИКІВ

Хмельницький Богдан – Зіновій Михайлович (1595 – 1657), військовий, політичний та державний діяч України. Народно-визвольна війна українського народу в ході якої сформувалося Українська козацька держава. Переяславська угода між Військом Запорізьким і Московським царством. Статті Б. Хмельницького від 31 березня 1654, аналіз і оцінка. Діяльність Б. Хмельницького з удосконалення держави (1649 – 1650). Зміцнення козацької адміністрації, проведення адміністративно-територіального поділу, відновлення самоврядування. Зовнішня політика Б. Хмельницького (1655 – 1657).

Виговський Іван Остапович (1608 – 1664), український військовий, політичний і державний діяч. З 1650 р. – військовий писар, очолював при гетьмані – Генеральну військову канцелярію. Конфлікт із Запорізькою Січчю та Полтавським полком. Гадяцький договір із Річчю Посполитою, за яким козацька Україна перетворилося Велике Князівство Руське (1658). Розгром московських військ під Конотопом (1659). Київський воєвода (1659 – 1664).

Тетеря–Моржковський Павло Іванович (1620 – 1670), український дипломат, військовий, політичний і державний діяч, Гетьман Правобережної України (1662 – 1665). Тетеря П.І., як його попередник Богдан Хмельницький використовував при можливості для свого часу політичні карти: польську, російську, турецьку. В 50-х р.р. 17 ст. – один з найвизначніших дипломатів. Один з авторів Березневих статей 1654, Гадяцького договору 1658, Слободищенського трактату 1660. Намагався об'єднати Україну під єдиною гетьманською владою та зверхністю Речі посполитої.

Мазепа (Мазепа–Колединський) Іван Степанович (1639 – 1709), український державний діяч, гетьман України з(1687), князь з (1707). Брав участь у походах російського царя Петра І. 24 жовтня 1708 проголосив вихід Війська Запорізького з-під влада Російської держави та вступив у союз зі шведським королем Карлом XII. Після поразки в Полтавській битві 27 червня 1709 разом зі своїм урядом, частиною війська відійшов у турецькі володіння. Після обрання гетьманом проводив активне реформування соціальної, фінансової, військової та освітньої сфер в Україні. Головною причиною виходу свого уряду з-під царської влади називав порушення останнього принципів українсько-російських договорів: неспроможність російської держави забезпечити захист території Війська Запорізького, самочинне збільшення Росією адміністративної присутності в українській автономії, порушення владної вертикалі в Гетьманщині, примусове переселення українців на інші землі.

Орлик Пилип Степанович (1672-1742), український державний діяч, гетьман Війська Запорізького в еміграції (1710 – 1742). П. Орлик уклав договір про союз з Кримським ханством (29.01.1711), а в грудні 1711 та березні 1712 – договори з Отгонською Партою 1711-1714 р.р. здійснював походи на Правобережну Україну. Орлик П. – один з авторів Конституції Пилипа Орлика (1710), «Виводу прав України (1712)», «Маніфесту до Європейських урядів(1712). В своїх працях він висуває ідею про «вільний народ», - населення певної території, що має права на самоврядування, договірні відносини з монархом та самовизначення. Він увів в

українську літературу політичні категорії доби Просвітництва – «інтереси батьківщини», «спільне добро» тощо.

ТЕМА 4. ДЕРЖАВНІ ДІЯЧІ ПЕРІОДУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ У ХХ СТОЛІТТІ

Грушевський Михайло Сергійович (1866-1934), український історик, соціолог, державний і політичний діяч, академік ВУАН (АН УРСР) з 1923, академік АА СРСР з 1929, перший Президент України. У сфері державного будівництва Грушевський М.С. спочатку висував ідеї федерального устрою Російської імперії. У ст. «Конституційне питання і українство в Росії (1903)» він запропонував проект, який передбачав: децентралізацію держави, надання регіоном широкої національної або територіальної автономії; парламентарного правління; чітке визначення статусу суб'єктів федерації. Після падіння УНР Грушевський М.С. переглянув деякі свої позиції з питань державного будівництва. Він запропонував концепцію Української національної держави – республіки з безкласовим соціальним ладом. Політична та організаційна діяльність М.С. Грушевського на посаді голови Української Центральної Ради, причини поразки.

Винниченко Володимир Кирилович (1880 – 1951), український політичний і державний діяч, письменник. Був членом Революційної української партії (РУП), згодом перейменованої на УСД РП, редактором соціал-демократичної газети «Боротьба» та ін.. У 1917-20, був лідером УСДРП, був обраний заст. голови Центральної Ради, членом Генерального військового комітету, головою українського національного союзу. Очолював уряд – Генеральний секретаріат УНР, де водночас обіймав посаду секретаря внутрішніх справ (до 15.01.1918). Був головою Директорії УНР (1918-1919). З 1919 р. - в еміграції, де організував закордонну групу Української комунікації партії та її тижневик як державного діяча.

Скоропадський Павло Степанович (1873 – 1945), Гетьман Української держави, український державний, політичний і громадський діяч. 29 квітня 1918 р. Скоропадський взяв владу в Україні. Україна була проголошена Гетьманською державою на чолі з Павлом Скоропадським. Більшість партій та верств населення відмовили у підтримці Центральній Раді та її Раді Міністрів, тому переворот пройшов без пострілів і крові. Гетьманська держава здобула широке міжнародне визнання, де - факто з 30-ма державами світу. На жаль, Антанта, орієнтуючись на відновлення «єдиної і неділимої» Росії, не визнала Гетьманську державу. В період гетьманату проведена велика робота з розвитку державних структур, налагоджена фінансова система України, створена академія наук, система вищих і середніх освітніх закладів тощо. Гетьману не вдалося провести земельну реформу, присутність в Україні іноземних військових частин, відсутність власної боєздатної армії, разом з поразкою держав центрального блоку призвели до краху Гетьманату.

Петлюра Симон Романович (1879-1926), політичний, військовий діяч України, який очолював Директорію Української Народної Республіки (УНР). Був одним із провідників української національно-демократичної революції і з березня 1917 р. – член Української Центральної Ради, з травня – голова Українського Генерального Військового Комітету, з червня – генеральний

секретар військових справ. В грудні 1917 р., не погоджуючись із курсом на замирення з Німеччиною (за іншою версією – на знак протесту проти про більшовицької орієнтації голови уряду В. Винниченка) пішов у відставку. У січні – лютому 1918 р. – сформував гайдамацький Кіш Слобідської України і взяв активну участь у придушенні більшовицького повстання в Києві. З листопада 1918 р. – Головний Отаман Армії Української Народної Республіки. У лютому 1919 р. вийшов із УСДРП і став головою Директорії УНР, отримавши практично диктаторські повноваження. На чолі об'єднаних українських збройних сил 30 серпня 1919 р. здобув Київ. З листопада 1900 р. керував роботою екзильного УНР у Польщі. У жовтні 1924 р. оселився в Парижі, де організував видання тижневика «У жовтні 1924 року оселився в Парижі, де організував видання тижневика «Тризуб» і продовжував виконувати обов'язки голови Директорії УНР і Головного Отамана УНР. Характеристика політичної діяльності С. Петлюри.

ТЕМА 5. ДЕРЖАВНІ ДІЯЧІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Євген Омелянович Петрушевич (3 червня 1863 – 29 серпня 1940) – український громадсько-політичний діяч, правник, доктор цивільного і церковного права (1891), Президент і Уповноважений Диктатор (верховний військово-політичний зверхник під час війни) Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Характеристика політичної діяльності Є. Петрушевича.

Кость Антонович Левіцький (18 листопада 1859 – 12 листопада 1941) – український державний діяч, один із найвизначніших політичних діячів Галичини кінця XIX століття – першої половини XX століття, доктор наук. Співзасновник УНДП. З листопада 1918 р. – голова Державного секретаріату ЗУНР, потім – голова комісії з виборчої реформи при уряді. У липні 1941 засновник, голова Національної Ради у Львові. Характеристика політичної діяльності К. Левицького.

Станіслав Северинович Дністрянський (13 листопада 1870 – 5 травня 1935) – український вчений-правник і політичний діяч, автор проекту Конституції ЗУНР. Дійсний член НТШ, академік Всеукраїнської Академії Наук (ВУАН, 1927). Характеристика політичної діяльності С. Дністрянського.

ТЕМА 6. СВІТОВІ ДЕРЖАВНІ ДІЯЧІ ПЕРІОДУ СВІТОВОЇ КРИЗИ (1929 – 1932 р.р.) І ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Рузвельт Франклін Делано (1882 – 1945), - 32 президент США, чотири рази вибирався на пост президента (1933 – 1945), демократ. В ході виборчої кампанії Рузвельт виклав основні ідеї соціально-економічних перетворень , які одержав від своїх радників (мозкового треста), з назвою « Нового курсу».В перших 100 днів свого президентства (що почалися в березні 1933 р.) Рузвельт здійснив низку реформ: відновив банківську систему, створив надзвичайну адміністрацію допомоги голодуючим і безробітним, був прийнятий закон про відновлення сільського господарства, провів комплекс урядових заходів про регулювання промисловості. В травні 1940 р., після нападу Гітлера на Францію Рузвельт передав на затвердження Конгресу план створення найбільшого у світі військово-промислового комплексу. В 1940 р. США активізували військову допомогу Великобританії. В грудні 1941 р. Рузвельт, відповідно до Конституції прийняв обов'язки головнокомандуючого у воєнний час. Він приклав немало зусиль для

зміцнення антигітлерської коаліції, надаючи велике значення створенню Організації Об'єднаних Націй. 7 листопада 1944 року пройшли чергові президентські вибори в США, попри те, що Франклін Рузвельт був президентом вже три терміни поспіль, він залишався дуже популярним серед американців, військові перемоги США в Європі і на Тихому океані, зробили перемогу Рузвельта безсумнівною. Оцінка діяльності Франкліна Делано Рузвельта.

Черчіль Уїнстон Леонард Спенсер (1874 - 1965) англійський політичний і державний діяч. В 1900 р. Черчіль вперше обраний до британського парламенту. Згодом він займав посади міністра торгівлі (1908-10) та внутрішніх справ (1910-11), першого лорда адміралтейства (військово-мор. міністра; 1911—15), міністра військ, постачання (1917—19), держ. міністра військово-повітряних сил і військ, міністра (1919), міністра колоній (1921—22) та міністра фінансів (1924-29). 10.У 1940 зайняв посади прем'єр-міністра (по берез. 1945) і міністра оборони. Один з ініціаторів утворення антигітлерівської коаліції. 5 березня 1946 р. виступив з промовою у м. Фултоні (США), закликавши до превентивної війни Великобританії та США проти СРСР. Один з перших відродив ідею утворення об'єднаної Європи після Другої світової війни. Неодноразово обирався до англійського парламенту. Остаточо відійшов від політичної діяльності у 1964 р. Оцінка діяльності У. Черчіля, особливо під час Другої світової війни.

Шарль Андре Жозеф Марі де Голль (1890 – 1970) – французький генерал, перший президент П'ятої республіки в 1958-1969 р.р., видатний державний діяч, визнаний одним із великих політиків ХХ століття. В роки Другої світової війни він заснував рух «Вільна Франція», а пізніше закріпив позиції своєї країни як світової держави і сприяв збереженню миру у всьому світі. Шарль де Голль був переконаний, що президент країни повинен мати широкі повноваження, але більшість депутатів Конституційних зборів категорично з цим не погоджувалися. Внаслідок чого спалахнув конфлікт і де Голль пішов у січні 1946 р. у відставку. Одна , після 12 років, коли війна в Алжирі до краю загострила ситуацію у Франції, 68 – літній де Голль був обраний президентом П'ятої республіки з сильною президентською владою і обмеженою роль парламенту. Під його керівництвом, що продовжувалося до 1969 р. Франція повернула собі втрачені позиції світової держави. Оцінка державницької діяльності Шарля де Голля.

Конрад Герман Йозеф Аденауер (1876 – 1967), німецький політик, державний діяч, співзасновник Християнсько-демократичного союзу. Перший канцлер Західної Німеччини. Відіграв значну роль у творенні ФРН як незалежної демократичної держави. В 1906-1933 р.р. був у партії Центра. В 1917-1933- обер-бургомістр Кельна, в 1920 – 1932 – голова пруської Державної ради. Був членом спостережних рад акціонерних компаній енергетичної та вугільної промисловості і Німецького банку. Після приходу фашистів до влади у 1933 р., звільнився від усіх посад. Двічі у 1934 і 1944 роках був арештований. З вересня 1949 по жовтень 1963 р. – федеральний канцлер ФРН. Оцінка діяльності К. Аденауерна як державного діяча.

ТЕМА 7. СВІТОВІ ДЕРЖАВНІ ДІЯЧІ КІНЦЯ 80-х ПОЧАТКУ 90-х рр. ХХ СТОЛІТТЯ

Баронеса Маргарет Гільда Тетчер (1925 – 2013) – прем'єр – міністр Великої Британії у 1979 – 1990 р.р. Перша жінка, що стала прем'єр міністром європейської

держави. Відома як «залізна леді». Тетчер призначена на посаду прем'єр-міністра 4 травня 1979 р. з мандатом зупинити економічний занепад Об'єднаного Королівства та зменшити роль держави в економіці. По прибуттю до робочого кабінету вона проголосила «Просту молитву»: "Там, де розлад, ми повернемо гармонію. Там, де помилки, ми скажемо правду. Там, де сумніви, ми повернемо віру. А там, де відчай, ми принесемо надію". За роки перебування на посту очільниці уряду Великої Британії Маргарет Тетчер завоювала репутацію «сильного керівника», у її Кабінеті всю роботу було побудовано на чіткій ієрархічності, підзвітності й високій особистій відповідальності, підзвітності й високій особистій відповідальності; вона була яскравою захисницею монетаризму, обмеження діяльності профспілок суворими рамками законів. Інколи допускалося деяких помилок в т.ч. щодо України. Оцінка державницької діяльності м. Тетчер.

Рональд Вілсон Рейган (1911-2004), 40-ий Президент США. На початку свого першого терміну висунув ряд нових політичних і економічних ініціатив. Як і на посту губернатора, президент Рейган дотримувався стратегії найменшого втручання уряду в регулюванні економіки, скорочення державних витрат, зниження податків, контролю над інфляцією. («Рейгономіка»). Перший термін характеризувався безпрецедентним тиском на СРСР шляхом розміщення ядерного арсеналу в країнах Західної Європи, в 1983 р. в промові проголосив СРСР «імперією зла». Другий термін президентства був відзначений значними кроками до закінчення холодної війни. Провів кілька зустрічей з М. Горбачовим, що призвело до підписання в 1987 Договору про ліквідацію раней середньої та малої діяльності між США і СРСР. Оцінка його державницької діяльності.

ТЕМА 8. ДЕРЖАВНІ ЛІДЕРИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ

Леонід Макарович Кравчук (10.01. 1934) , перший Президент України після здобуття нею незалежності (1991–1994), Голова Верховної Ради України у 1990–1991 роках, Народний депутат України у 1990–1991 та 1994–2006 роках, Герой України. 7-8 грудня 1991 р. разом з Президентом РФ Б.Єльциним та Головою ВР Білорусі С. Шушкевичем на нараді у Біловезькій пущі (Білорусь) ухвалив історичне рішення про ліквідацію СРСР і створення СНД (підписав відповідну угоду від України). За його Президентства сформовано атрибути державності України, багатопартійну систему, започатковано процес поділу державної влади. Під час перебування Кравчука Л.М. на посаді Президента України, країна стала членом Ради з безпеки і співробітництва в Європі (1992), була прийнята до Північноатлантичної ради співробітництва (10.03.1992), приєдналася до Програми НАТО «Партнерство заради миру» (08.02.1994), встановила партнерські та взаємовигідні міжнародні відносини з багатьма країнами світу. Підсумки його політичної діяльності.

Кучма Леонід Данилович (09.08.1938), 1990-1994 – народний депутат України 12-13 скликань, член Комісії ВР України з питань оборони і державної безпеки (1990-92), член Ради національної безпеки (1992-93). Від 13.10.1992 по 21.09.1993 рр. Прем'єр-міністр України. 10 липня 1994 обраний Президентом України. Запровадив Програму радикальних економічних перетворень в Україні. Активно сприяв прийняттю Конституції України 1996р. Як глава держави Л.Кучма

підписав Меморандум про надання гарантій Україні з боку ядерних держав – США, Великобританії та Росії 1994 р., Хартію про особливе партнерство НАТО і України 1997, видав Указ про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу (1998). 14 листопада Кучма вдруге обраний Президентом України. Запропонував стратегію економічної та соціальної політики на 2000-2004 роки України: поступ у XXI століття. Підсумки його політичної діяльності.

Ющенко Віктор Андрійович (23.02.1954), третій Президент України (2005-2010), голова Національного банку України, прем'єр-міністр України, лідер Помаранчевої революції.

Перші 100 днів терміну Ющенка з 23 січня по 1 травня 2005 р. були відзначені численними звільненнями та призначеннями на всіх рівнях виконавчої влади. Зокрема він призначив Ю. Тимошенко прем'єр-міністром. У серпні 2005-го Ющенко разом з грузинським президентом Михайлом Саакашвілі підписали декларацію в Боржомі та закликали до створення інституту міжнародного співробітництва, Спільноти демократичного вибору (СДВ), щоб об'єднати демократичні та режими, де зароджується демократія, в регіоні Балтійського, Чорного та Каспійського морів. В. Ющенко першим із президентів України пішов на спілкування з журналістами, було виведено з Іраку українських військових, тривалість служби в армії було скорочено до одного року замість двох, Україну було внесено до списку країн зі статусом вільна країна. Багато уваги під час свого президентства Віктор Ющенко приділяв відновленню історичної пам'яті українців та відродженню пам'яток, пов'язаних з історією козацтва. Під час президентства Ющенка голодомор 1932–1933 років було визнано геноцидом українського народу. Підсумки його політичної діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

назви тем	кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ТЕМА 1. Теоретичні основи формування національної еліти та її роль у модернізації суспільства і держави	10	2	2			6		2	2			6
ТЕМА 2. Державні лідери Київської Русі та їх діяльність з розвитку руської (української) державності	8	2	2			4		2	2			6
ТЕМА 3. Державні	10	2	2			6						12

лідери козацько-гетьманської держави та їх діяльність спрямована на визволення України від чужоземних загарбників											
ТЕМА 4. Державні діячі періоду відновлення Української державності у ХХ столітті	12	2	2			8					12
ТЕМА 5. Державні діячі Західноукраїнської Народної Республіки	10	2	2			6					12
ТЕМА 6. Світові державні діячі періоду світової кризи (1929 – 1932 р.р.) і другої світової війни	13	2	2			9					12
ТЕМА 7. . Світові державні діячі кінця 80-х початку 90-х рр. ХХ століття	14	2	2			10		2	2		12
ТЕМА 8. Державні лідери України та їх діяльність щодо модернізації українського суспільства і держави	13	2	2			9					6
УСЬОГО ГОДИН	90	16	16			58	90	6	6		78

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Теоретичні основи формування національної	2	2

	еліти та її роль у модернізації суспільства і держави		
2	Державні лідери Київської Русі та їх діяльність з розвитку руської (української) державності	2	2
3	Державні лідери козацько-гетьманської держави та їх діяльність спрямована на визволення України від чужоземних загарбників	2	
4	Державні діячі періоду відновлення Української державності у ХХ столітті	2	
5	Державні діячі Західноукраїнської Народної Республіки	2	
6	Світові державні діячі періоду світової кризи (1929 – 1932 р.р.) і другої світової війни	2	
7	Світові державні діячі кінця 80-х початку 90-х рр. ХХ століття	2	2
8	Державні лідери України та їх діяльність щодо модернізації українського суспільства і держави	2	
	Разом	16	6

6. САМОСТІЙНА РАБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Теоретичні основи формування національної еліти та її роль у модернізації суспільства і держави	7	6
2	Державні лідери Київської Русі та їх діяльність з розвитку руської (української) державності	8	6
3	Державні лідери козацько-гетьманської держави та їх діяльність спрямована на визволення України від чужоземних загарбників	7	12
4	Державні діячі періоду відновлення Української державності у ХХ столітті	7	12
5	Державні діячі Західноукраїнської Народної Республіки	7	12
6	Світові державні діячі періоду світової кризи (1929 – 1932 р.р.) і другої світової війни	7	12
7	Світові державні діячі кінця 80-х початку 90-х рр. ХХ століття	7	12
8	Державні лідери України та їх діяльність щодо модернізації українського суспільства і держави	8	6
	Разом	58	78

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, обговорення, дослідницькі проекти, підготовка презентацій.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Знання та навички студентів, отримані при засвоєнні навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування», оцінюються за рейтинговою системою.

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань, есе, письмових та контрольних робіт, виконаних під час практичних занять.

Студент може отримати максимально 50 балів за усні відповіді або виконання тестів чи контрольних робіт на практичних заняттях.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь (розв'язання) практичного завдання також підлягають відповідній оцінці і студенту виставляється «0» балів. Отримані у такому разі «0» балів потребують відпрацювання та оцінка, одержана під час відпрацювання враховуються при визначенні середнього балу поточної успішності.

Формою поточного контролю знань є контрольне модульне завдання на задану тему в кінці змістовного модуля. Завдання виконується у письмовій формі і може бути оцінене максимально у 50 балів. Студент, який не виконав завдання або виконав його незадовільно зобов'язаний повторно його виконати.

Формою підсумкового контролю знань та навичок по дисципліні для студентів є залік, який виставляється із урахуванням поточної успішності та оцінки за контрольне модульне завдання.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТУ

поточне тестування та самостійна робота				поточна успішність	модуль	сума
T1	T2	T3	T4	T 1-4	T. 1-5	
						100
				50	50	

Оцінювання знань студента здійснюється за 100 бальною шкалою

Шкала оцінювання: університету, національна та ECTS

оцінка в балах	оцінка ECTS	визначення	екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
81-89	B	дуже добре	добре
71-80	C	добре	
61-70	D	задовільно	задовільно
51-60	E	достатньо	
до 51	FX	незадовільно з правом перездачі	незадовільно
до 51	F	незадовільно без права перездачі	

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набути знання до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студенту, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Гураль П.Ф. Роль державного лідера у розвитку суспільства і держави. Програма спецкурсу для студентів юридичного факультету. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ПРАВОВІ АКТИ

1. Пакти й конституція законів та вольностей Війська Запорозького, укладені між Ясновельможним паном Пилипом Орликом, новообраним Гетьманом Війська Запорозького, та між старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, прийняті публічною ухвалою обох сторін і підтверджені на вільних зборах встановленою присягою названим Ясновельможним Гетьманом, року Божого 1710, квітня 5, при Бандерах // Історія української Конституції / Упоряд. А.Г.Слюсаренко, М.В. Томенко. – К.: Право, 1987. - С.31-45.

2. Указ от 18.12.1708г. “Об учреждении губерний и о расписании к ним городов” // Российское законодательство X-XX веков: В 9 т. - М.: Юрид. лит., 1986. - Т. 4: Законодательство периода становления абсолютизма. - С.166-169.

3. Закон Центральної Ради 06.03.1918р. “Про поділ України на землі” // Вісник Ради Народніх Міністрів Української Народньої Республіки. - 1918. - 15 березоля. - № 9.

4. Конституція Української Народньої Республіки (Статут про державний устрій, права і вольности УНР) // Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції 1917-1920рр. – Відень, 1921.- Т.ІІ. - С.175-180.

5. Грамота до всього Українського народу від 29.04.1918 р. // Державний вісник. - 1918. - 16 травня. - № 1.

6. Закон від 29.04.1918 р. “Про тимчасовий устрій України” // Державний вісник. - 1918. - 16 травня. - № 1.

7. Тимчасовий Основний Закон про державну самостійність українських земель бувшої австро-угорської монархії. Ухвалений Українською Національною Радою на засіданні 13.11.1918р. // Історія української Конституції / Упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В.Томенко. - К.: Право, 1997. - С.169-170.

8. Закон Мадярського парламенту від 21.12.1918р. про автономію “Русої Країни” в рамках мадярщині (Переклад П.Стреча на українську мову). Народний закон Ч.Х. з року 1918 про автономію Руської Нації, живучої в Мадярщині (Закон проголошено в чис. 23 Державного Збірника Законів Мадярської Республіки дня 25 грудня 1918р.) // Карпато-українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1939 роках. Наукове товариство ім. Т.Шевченка. Торонто. 1965. - С.225-227.

9. Конституція Української Соціалістичної Радянської Республіки. Прийнята Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом на засіданні 14 березня 1919р. м. Харків та III Всеукраїнським зїздом Рад 10 березня 1919р. // Історія української Конституції / Упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. - К.: Право. - 1997. - С.175-181.

10. Конституція Української Соціалістичної Радянської Республіки. Прийнята

15.05.1929р. XI Всеукраїнським з'їздом рад // Вісті Всеукраїнського центрального виконавчого комітету Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. - 1929. - 23 червня. - №143.

11.Конституція УРСР // Відомості Верховної Ради УРСР.-1978.-№18.-Ст.268 (із змін. та доповн.: Відомості Верховної Ради УРСР.-1989.-№45.-Ст.624;-1990.-№45.-Ст.606;-1991.-№19.-Ст.233.-1991.-№26.-Ст.294;-1991.-№35.-Ст.467;-1991.-№33.-Ст.445; Відомості Верховної Ради України.-1991.-№46.-Ст.619;-1992.-№4.-Ст.12;-1992.-№20. -Ст.271; -1992.-№33.-Ст.473; -1992.-№35.-Ст.506;-1992.-№35.-Ст.507;-1992.-№35.-Ст.514;-1992.-№49.-Ст.670;-1992.-№49.-Ст.671;-1993.-№2.-Ст.6;-1993.-№9.-Ст.60;-1993.-№27.-Ст.284;-1993.-№47.-Ст.436;-1994.-№16.-Ст.92;-1994.-№26.-Ст.202;-1994.-№40.-Ст.361;-1995.-№5.-Ст.31;-1995.-№42.-Ст.303.

12.Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1990. - №31. - Ст.429.

13.Конституційний Договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади, місцевого самоврядування в Україні до прийняття нової Конституції України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №18. - Ст.133.

14.Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – [Текст]. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 р. // ВВРУ. – 2005. – № 2. – Ст. 44).

15.Austria Constitution – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.servat.unibe.ch/icl/au00000_.html

16. Basic Law for the Federal Republic of Germany. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fccb703634dcd/basic_law-data.pdf

17.Constitution du Luxembourg. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=194538

18.Constitution of Romania. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339&idl=2>

19.Constitution of the Czech Republic. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/1993/1.html>

20.Constitution of the Italian Republic. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf

21.Constitution of the Portuguese Republic. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://app.parlamento.pt/site_antigo/ingles/cons_leg/Constitution_VII_revisao_definitive.pdf

22.Constitution of the Republic of Bulgaria. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parliament.bg/en/const>

23.Constitution of the Republic of Slovenia. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.us-rs.si/en/about-the-court/legal-basis/>

24.Constitution of the Slovak Republic. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vop.gov.sk/constitution-of-the-slovak-republic>

25.French Constitution of October 4, 1958. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.assemblee-nationale.fr/english/8ab.asp>

26. The Belgian Constitution. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/grondwetEN.pdf
27. The Constitution of Finland. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>
28. The Constitution of the Kingdom of the Netherlands. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/brochures/2008/10/20/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands-2008/07br2008g109.pdf>
29. The Constitution of the Republic of Estonia. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4711/file/Estonia_Constitution_am2011_en.pdf
30. The Constitutional Act of Denmark. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.thedanishparliament.dk/Publications/~~/media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/The_constitutional_act_of_denmark_2013.pdf.ashx
31. The Fundamental Law of Hungary. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kormany.hu/download/e/02/00000/The%20New%20Fundamental%20Law%20of%20Hungary.pdf>
32. The Fundamental Laws and the Riksdag Act of Sweden. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.riksdagen.se/en/Documents-and-laws/>
33. The Spanish Constitution. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/c78/cons_ingl.pdf

РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ, НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ, МОНОГРАФІЇ, НАУКОВІ СТАТТІ

1. Винниченко В. К. Відродження нації. (Історія української революції березень 1917 р. – грудень 1919 р.). Київ; Відень, 1920. Ч. I. 349 с.
2. Винниченко Володимир. Щоденник. Том третій. 1926-1928. Смолоскип, 2010. 624 с.
3. Гураль П. Конрад Аденауер – людина, політик і державний діяч (до 140-річчя від дня народження). Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Вип. 62. С. 80–89.
4. Клінтон Гілларі Важкі рішення. Наш Формат, 2016. 544 с.
5. Конституційно-правові засади становлення української державності / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін.; За ред. акад. НАН України В. Я. Тація, акад. АПрН України Ю. М. Тодики. Х. : Право, 2003. 328 с.
6. Конституції та конституційні акти України. Історія і сучасність. 3-є вид. (До 15-річчя Конституції України і 20-ї річниці незалежності України). Упорядники І. О. Кресіна, О. В. Батанов. Відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – К. : Видавництво «Юридична думка», 2011. 328 с.
7. Кульчицький С. Володимир Винниченко / С. Кульчицький, В. Солдатенков. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2005. – 376 с.
8. Ландау О. Де Голль. История Франции, 1940-1969. Харків: Фоліо. 2017. 560 с.
9. Литвин С. Симон Петлюра у боротьбі за самостійну Україну. Смолоскип, 2018. 680 с.

10. Лі Куан Ю Сингапурська історія: із третього світу в перший. Наш Формат, 2012. 544 с.
11. Мандзій Л.С. Політична еліта: історія та теорія. навч. посіб.; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 364 с.
12. Маргарет Тэтчер. Автобіографія. Москва: АСТ. 2014. 800 с.
13. Міллард Кендіс Герой імперії. Наш Формат, 2018. 360 с.
14. Молчанов Н.Н. Генерал де Голль. 3-е узд. М.: Международные отношения, 1988. 480 с.
15. Орлик Пилип. Конституція, маніфести та літературна спадщина: Вибр. твори / Пилип Орлик. К. : МАУП, 2006. 736 с.
16. Реєнт О. Павло Скоропадський. К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2003. 304 с.
17. Скоропадський. Спогади 1917-1918 (Український переклад). Наш Формат, 2017. 456 с.
18. Сміт Деніел. Думати, як Вінстон Черчилль. КМ-Букс, 2018. 224 с.
19. Шаповал Ю. Михайло Грушевський. К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2005. 352 с.
20. Шевчук В.О. Просвічений володар: Іван Мазепа як будівничий Козацької держави як літературний герой. Либідь, 2012. 461 с.
21. Яковлев Н.Н. Франклин Рузвельт: человек и политик : новое прочтение. Москва : Междунар. отношения, 1981. 414 с.
22. Яневський Д. Б. Маловідомі конституційні акти України 1917-1920 р. Академія наук Української РСР. Інститут історії. К., 1991. 68 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Архіви України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.archives.gov.ua

Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://iportal.rada.gov.ua/>

Держкомстат України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Кабінет Міністрів України : Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Official Journal (published from 1968). [Electronic resource] // Access mode : http://publications.europa.eu/official/index_en.htm